

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૮૪૫/૨૦૧૮

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (રકમ ઉપાડવા/ચૂકવણી માટે) નં. ૧/૨૦૨૪

ઈન

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૮૪૫/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૂલચંદ ત્યાગી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

યુનાઈટેડ ઇન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

હરજીભાઈ હાફુભાઈ કાવડ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી વિભૂતિ નાણાવટી (૫૧૩)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૩.૩, ૩.૪, ૩.૫, ૩.૬, ૩.૭ તરફે શ્રી કુર્વેન કે. દેસાઈ

(૭૭૮૬)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨.૨, ૨.૩, ૨.૪, ૨.૫, ૨.૬, ૨.૭ ને રૂલની બજવણી થયેલ
પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૩.૩, ૩.૪, ૩.૫, ૩.૬, ૩.૭ તરફે શ્રી તીર્થ નાયક (૮૫૬૩)
વતી સુશ્રી સ્પૃહા જોશી

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨.૧, ૩.૧, ૩.૨ નું બજવણી વિના અવસાન થયેલ (આર)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૂલચંદ ત્યાગી

તારીખ : ૨૯/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. શીર્ષકવાળી અપીલ એમ.એ.સી.પી. (ઓકિઝ.), ભાવનગર મુકામે મહુવા
દ્વારા એમ.એ.સી.પી. નં. ૯૭૯/૨૦૧૫ [જૂનો એમ.એ.સી.પી. નં.
૫૧૭/૨૦૦૨] માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને
હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા ટ્રિબ્યુનલે કલેઈમ પિટિશન
આંશિક રીતે મંજૂર કરી છે અને અરજીની તારીખથી તેની વસૂલાત સુધી
વાર્ષિક ૯% ના દરે વ્યાજ અને પ્રમાણસર ખર્ચ સાથે રૂ. ૭,૬૪,૮૦૦/- નું
વળતર મંજૂર કર્યું છે.

૨. સંક્ષિપ્ત હકીકતો, જે શીર્ષકવાળી અપીલ દાખલ કરવા તરફ દોરી ગઈ, તેનો
સારાંશ નીચે મુજબ છે;

(૧) તારીખ ૦૧.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ મધ્યરાત્રિએ આશરે ૦૦.૩૦ વાગ્યે
જ્યારે મૃતક ભરતભાઈ જીણાભાઈ ચુડાસમા વડોદરા સુગર ફેક્ટરીની
અંદર પાર્ક કરેલા ટ્રેક્ટર પાસે સૂતા હતા, ત્યારે સામાવાળા નં. ૧ એ

રજિસ્ટ્રેશન નં. જીજે-જએચ-૪૭૦૩ વાળા ટ્રેક્ટર સાથે રજિસ્ટ્રેશન નં. જીજે-જયુ-૩૬૪૭ વાળી ટ્રેલર જોડીને પૂરઝડપે અને બેદરકારીપૂર્વક હંકારી લાવ્યા, જેના કારણે તેમણે વાહન પરનો કાબૂ ગુમાવી દીધો અને ટ્રેક્ટર મૃતક પર ફરી વળ્યું હતું. તેથી મૃતકના વારસદારોએ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કલેઈમ પિટિશન દાખલ કરી હતી.

(૨) કલેઈમ પિટિશનની નોટિસ સામાવાળાઓ પર યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા-વીમા કંપનીએ નિશાની ૧૯ મારફત તેનું લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું હતું જ્યારે સામાવાળા નં. ૩ એ નિશાની ૩૪ મારફત તેમનો પ્રત્યુત્તર દાખલ કર્યો હતો.

(૩) દલીલો ધ્યાનમાં લીધા પછી, ટ્રિબ્યુનલે નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા;

‘૧. શું અરજદાર સાબિત કરે છે કે આ અકસ્માતમાં સંડોવાયેલા વાહન/વાહનોના ચાલકની પૂરઝડપ અને બેદરકારીભરી ડ્રાઈવિંગના કારણે મૃતકનું મૃત્યુ થયું હતું?

૨. શું અરજદારો વળતર મેળવવા માટે હકદાર છે? જો હા, તો કેટલી રકમ અને કોની પાસેથી?’

(૪) રેકર્ડ પરના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા તેમજ પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રિબ્યુનલે અરજીની તારીખથી તેની વસૂલાત સુધી વાર્ષિક ૯.૦૦% ના દરે વ્યાજ અને પ્રમાણસર ખર્ચ

સાથે રૂ. ૭,૬૪,૮૦૦/- નું વળતર આપીને કલેઇમ પિટિશન આંશિક રીતે મંજૂર કરી હતી.

(૫) વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને એવોર્ડથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા – વીમા કંપનીએ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૩. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળવામાં આવ્યા.

૪. અપીલકર્તા-વીમા કંપની તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિભૂતિ નાણાવટીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અકસ્માત સુગર ફેક્ટરીની કમ્પાઉન્ડ વોલની અંદર થયો હતો અને તેથી, તે મોટર વ્હીકલ એક્ટ (ટૂંકમાં, ‘સદર એક્ટ’) ની કલમ ૨ ની પેટા-કલમ ૩૪ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે નહીં. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે પંચનામા (નિશાની ૫૮) તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે. પંચનામાની વિગતો પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે અકસ્માત સુગર ફેક્ટરીના કમ્પાઉન્ડની અંદર થયો હતો જ્યારે મૃતક પરિસરની અંદર સૂતો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સુગર ફેક્ટરીનું કમ્પાઉન્ડ એ ‘જાહેર સ્થળ’ નથી અને તેથી, અપીલકર્તા પર જવાબદારી લાદવી જોઈતી ન હતી.

૪.૧ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે ૨૦૧૬ એ.સી.જે. ૧૨૦ (ગુજરાત) માં રિપોર્ટ થયેલા અબ્દુલહમીદ વલીમોહમ્મદ વિ. રમાબેન વીરપુરી ગોસ્વામી ના કેસમાં આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચ દ્વારા આપવામાં

આવેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. ઉપરોક્ત ચુકાદા પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે શીર્ષકવાળી અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૫. સામાવાળાઓ – મૂળ દાવેદારો વતી શ્રી નાયક તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સ્પૃહા જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં અકસ્માત થયો હતો તે સ્થળ ખેડૂતો, મજૂરો, ડ્રાઇવરો, ફેક્ટરીના સ્ટાફ વગેરે માટે સુલભ છે અને તેથી, આ સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે. તદનુસાર, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને એવોર્ડ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી.

૫.૧ રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે (૨૦૧૮) ૨ જી.એલ.એચ. ૭૫૪ માં રિપોર્ટ થયેલા અસગરઅલી હસનઅલી (મૃતક) વારસદારો મારફત વિ. શામજી નાનજી સોલંકી અને અન્ય ના કેસમાં આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.

૬. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો પર વિચાર કર્યા પછી, એ નોંધવું જરૂરી છે કે અપીલકર્તાએ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને એવોર્ડને એ આધારે પડકાર્યો છે કે વાહન અકસ્માત સુગર ફેક્ટરીના પરિસરની અંદર થયો હતો અને તેથી, અકસ્માતનું સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે નહીં. પક્ષકારોના કથનો પરથી જણાય છે કે મૃતક સુગર ફેક્ટરીના કમ્પાઉન્ડમાં

પાર્ક કરેલા ટ્રેક્ટર પાસે સૂતો હતો, તે સમય દરમિયાન સામાવાળા નં. ૧ એ ટ્રેલર જોડેલા ટ્રેક્ટરને પૂરઝડપે અને બેદરકારીપૂર્વક હંકારી લાવ્યા જેના કારણે સામાવાળા નં. ૧ એ વાહન પરનો કાબૂ ગુમાવી દીધો અને તે મૃતક પર ફરી વળ્યું હતું. નિશાની પટ પરનું અકસ્માતના સ્થળનું પંચનામું પણ સાબિત થયું છે.

૭. પંચનામા પરથી ફલિત થાય છે કે અકસ્માતનું સ્થળ સુગર ફેક્ટરીના કમ્પાઉન્ડની અંદર આવેલું છે અને પક્ષકારોના કથનો તેમજ પંચનામાને ધ્યાને લેતાં, અકસ્માત જ્યાં થયો હતો તે સ્થળ સુગર ફેક્ટરીના કમ્પાઉન્ડની અંદર આવેલું છે તે બાબતમાં સહેજ પણ શંકા નથી. હવે, જે પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે તે એ છે કે જ્યાં અકસ્માત થયો હતો તે સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે કે કેમ. સંદર્ભ ખાતર સદર એક્ટની કલમ-૨ ની પેટા-કલમ ૩૪ નીચે પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે;

૨(૩૪). ‘જાહેર સ્થળ’ એટલે રસ્તો, શેરી, માર્ગ અથવા અન્ય સ્થળ, પછી ભલે તે જાહેર માર્ગ હોય કે ન હોય, જ્યાં જવાનો જાહેર જનતાને અધિકાર હોય, અને તેમાં એવા કોઈપણ સ્થળ અથવા સ્ટેન્ડનો સમાવેશ થાય છે જ્યાં સ્ટેજ કેરેજ દ્વારા મુસાફરોને બેસાડવામાં આવે છે અથવા ઉતારવામાં આવે છે.

૮. ઉપરોક્ત વ્યાખ્યા પરથી, એ સ્પષ્ટ છે કે સામાન્ય જનતાને તે સ્થળે જવાનો

અધિકાર હોવો જોઈએ. હાલના કેસની હકીકતો તરફ વળતાં, તે હકીકતની બાબત છે કે અકસ્માતનું સ્થળ સુગર ફેક્ટરીનું પરિસર છે, જ્યાં ખેડૂતો, વિવિધ વાહનોના ડ્રાઈવરો, મજૂરો, લોડિંગ/અનલોડિંગ કામમાં રોકાયેલા કામદારો, ફેક્ટરીના કર્મચારીઓ વગેરે વારંવાર આવતા હોય છે. તેથી, મૃતક ઉપરાંત, સુગર ફેક્ટરીના ઉદ્યોગ સાથે સંકળાયેલી અન્ય ઘણી વ્યક્તિઓ સદર સ્થળની મુલાકાત લેતી હશે. તેથી, અકસ્માતનું સ્થળ માત્ર મૃતક માટે જ સુલભ નથી પરંતુ, ખાંડ ઉત્પાદક ઉદ્યોગ સાથે સંકળાયેલી અન્ય વ્યક્તિઓ માટે પણ સુલભ છે. કોર્ટના સુવિચારિત મતે, અકસ્માતનું સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે.

૯. અપીલકર્તા-વીમા કંપનીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા અબ્દુલહમીદ વલીમોહમ્મદના કેસ (ઉપર મુજબ) માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં, આ કોર્ટની સમક્ષ બેન્ચે ઠરાવ્યું હતું કે દાવેદારના પતિની માલિકીનું ખેતીનું ખેતર ‘જાહેર સ્થળ’ ના દાયરામાં આવશે નહીં. હાથ પરના કેસની હકીકતો અલગ છે. હાલના કેસમાં, અકસ્માતનું સ્થળ સુગર ફેક્ટરીનું પરિસર છે, જે ખાંડ ઉદ્યોગ સાથે સંકળાયેલી અન્ય વ્યક્તિઓ માટે સુલભ છે. વિવિધ વાહનોના ડ્રાઈવરો, માલસામાનના લોડિંગ/અનલોડિંગની પ્રવૃત્તિ સાથે સંકળાયેલા કામદારો, મજૂરો, ફેક્ટરીના કર્મચારીઓ વગેરે દૈનિક ધોરણે સુગર ફેક્ટરીની મુલાકાત લેતા હોય છે.

૧૦. આ તબક્કે, (૧૯૯૭) ૩ જી.એલ.આર. ૭૩૬ માં રિપોર્ટ થયેલા યુનાઇટેડ ઇન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લિમિટેડ વિ. ગુજરાત શિપ ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશન ના કેસમાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદાનો સંદર્ભ લઈ શકાય છે, જેમાં ભાવનગર ખાતે પ્લોટ નં. ૧૨ ધરાવતા શિપ-બ્રેકિંગ યાર્ડની અંદર અકસ્માત થયો હતો. ફકરા – ૨૧ અને ૨૨ માં, કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું;

“૨૧. ઉપરોક્ત નિર્વિવાદ વાસ્તવિક પાસાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે મૂળ દાવેદારનો પ્લોટ ‘જાહેર સ્થળ’ અભિવ્યક્તિ દ્વારા આવરી લેવાયેલ કહી શકાય અને યોગ્ય રીતે એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો છે કે સદર પ્લોટ નવા એક્ટની કલમ ૨(૩૪) દ્વારા વિચારણા મુજબ ‘જાહેર સ્થળ’ ની વ્યાખ્યા હેઠળનો એક અભિન્ન ભાગ રચે છે અને આવરી લેવાયેલ છે. તેથી, અકસ્માત ‘જાહેર સ્થળ’ માં થયો હોવાનું સાબિત થયું નથી તેવી દલીલ ફગાવી દેવી જરૂરી છે કારણ કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તે યોગ્ય રીતે કરવામાં આવ્યું હતું.

૨૨. એટલું જ નહીં, વૈકલ્પિક રીતે પણ વાહનનો ઉપયોગ અને જે રીતે અકસ્માત થયો તે ગર્ભિતપણે આપણને એવું માનવા પ્રેરે છે કે યાંત્રિક ખામીના કારણે અને રિવર્સ કરતી વખતે ગિયર બોક્સ અને બ્રેક પાઇપ તૂટી જવાના કારણે વાહન અચાનક મુખ્ય રસ્તા પરથી પ્લોટની ખુદ્દી જગ્યામાં આવી ગયું હતું. તેથી, પ્રશ્નવાળો અકસ્માત પ્લોટના ભૌગોલિક વિસ્તાર અને સીમાઓની બહાર થયો હતો. ભારે પ્રભાવ અને યાંત્રિક ખામીના પરિણામે અકસ્માતમાં સંડોવાયેલ પબ્લિક કેરિયર પ્લોટના

પરિસરમાં પાછળ ઘૂસી ગયું હતું. તેથી, તે ગણતરીએ પણ નવા એક્ટની કલમ ૨(૩૪) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ ‘જાહેર સ્થળ’ માં અકસ્માત થયો ન હતો તેવી દલીલ સંપૂર્ણપણે પાયાવિહોણી છે અને નકારી કાઢવા પાત્ર છે.”

૧૧. આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચે અસગરઅલી હસનઅલી (મૃતક) વારસદારો મારફત (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, ખાસ કરીને ફકરા-૧૦ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું;

“૧૦. સદર એક્ટની કલમ ૧૪૭ અને કલમ ૨(૩૪) સાથે વાંચતા ઉપર સંદર્ભિત નિર્ણયોમાં સ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાને લેતાં, એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે મૃતક અસગરઅલી ઉપરોક્ત જગદીશ ઓઈલ મિલમાં રોજમદાર તરીકે સેવા આપતા હતા અને તેમને ઉપરોક્ત મિલમાં જવાનો સ્પષ્ટ પ્રવેશ હતો. એટલું જ નહીં, ટેન્કર નં. જીટીએક્સ ૨૪૦૫ પણ જગદીશ ઓઈલ મિલનું ન હતું જે સદર મિલમાં અન્યત્ર પરિવહન કરવા માટે ખાદતેલ ભરવા માટે લાવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, જોકે મિલકત ખાનગી સ્વરૂપની છે, પરંતુ મૃતક મજૂર તરીકે કામ કરતા હતા અને સદર મિલમાં સેવા આપતા અધિકારીઓ તેમજ અન્ય વ્યક્તિઓ જે કાચો માલ પૂરો પાડે છે અને ખાદતેલ લઈ જાય છે, તે તમામને તેમની પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવા માટે પ્રવેશ છે અને તેથી, આવી પ્રવૃત્તિઓ કરતી વખતે સદર વ્યક્તિઓને જગદીશ ઓઈલ મિલની જગ્યામાં પ્રવેશવાની મંજૂરી

આપવામાં આવી છે. સંજોગોમાં, વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલે કાયદાની જોગવાઈઓનું મૂલ્યાંકન કરવામાં ભૂલ કરી છે અને ખોટી રીતે વીમા કંપનીને મુક્ત કરી છે. ઉપરોક્ત વાસ્તવિક સ્થિતિને ધ્યાને લેતાં, જ્યાં સુધી મૃતકનો સંબંધ છે, જૂનાગઢની જગદીશ ઓઈલ મિલનું સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૭ ની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાને લેતાં જાહેર સ્થળ હતું.”

૧૨. દલીલો, મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ અને કાયદાના સ્થાયી સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લીધા પછી, કોર્ટનો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે જ્યાં અકસ્માત થયો હતો તે સ્થળ સદર એક્ટની કલમ ૨(૩૪) ની વ્યાખ્યા હેઠળનું ‘જાહેર સ્થળ’ છે.

૧૩. પરિણામે, અપીલ ગુણદોષ વિનાની હોવાથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નહિ. પરિણામે, સિવિલ એપિલિકેશનનો નિકાલ થાય છે. આ કોર્ટ સમક્ષ પડેલ રેકર્ડ અને કાર્યવાહી તુરંત સંબંધિત ટ્રિબ્યુનલને મોકલી આપવી.

(મૂલચંદ ત્યાગી, ન્યાયમૂર્તિ)

પ્રવીણ કારુણ

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====